

Asia: VN/21366/2020

Arviomuistio postilain muutoksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriö ottaa kantaa arviomuistioon vain niiltä osin kuin muistio liittyy ministeriön omaan hallinnonalaan.

Yleispalveluvelvoitteen keventäminen

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että digitalisaation lisääntymisestä huolimatta sosiaali- ja terveydenhuollon ja sosiaaliturvaetuksien palvelujärjestelmä käyttää ja tarvitsee edelleen laaja-alaisten palvelutehtäviensä hoitamiseen postitse tapahtuvaa tiedottamista ja dokumenttien siirtoa. Tällaisia osittain paperimuodossa edelleen kulkevia asiakasasiakirjoja voivat olla esimerkiksi palveluihin liittyvät hallintopäätökset, maksusitoumukset, ajanvarausilmoitukset ja niihin liittyvät hoito- tai toimintaohjeet.

On myös huomioitava, että vaikka palvelujärjestelmässä olisi kyvykkyys digitaaliseen päätöksentekoon ja tiedottamiseen, on aina osa asiakkaista, joilla ei ole eri syistä mahdollisuutta tai kykyä käyttää näitä järjestelmiä ja digitaalisia palveluja. Tämän vuoksi sanomalehtien kautta tai kirjeitse tapahtuva tiedottaminen on usein ainoita keinoja tavoittaa näitä henkilöitä. Usein digitaalisten palvelujen tavoittamattomissa olevat henkilöt ovat lisäksi sellaisia, joilla on suuri tarve sosiaali- ja/tai terveydenhuollon palveluihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö näkee siten erittäin tärkeänä, että kaikessa jatkokehittämistoimissa arvioidaan ja huomioidaan digitaalisten palvelujen ulkopuolella olevien henkilöiden ja mahdollisesti erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden edun toteutuminen.

Sosiaali- ja terveysministeriö näkee myös tärkeäksi, että hallitusohjelmassakin mainittua maksutonta poste restante –toimintoa kehitetään ja ylläpidetään mm. asunnottomien henkilöiden oikeusturvan ja tiedonkulun varmistamiseksi.

Asiakkaiden tiedonkulun ja oikeusturvan ja sosiaali- ja terveydenhuollon ja sosiaaliturvaetuisuuksiin liittyvän palvelujärjestelmän toimivuuden varmistamiseksi Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että postipalvelut tulisi jatkossakin toteuttaa vähintään 3 päiväisen jakelun kautta.

Myös syrjäseuduilla ja vaikeiden etäisyyksien takana olevien alueiden postinkulku ja sanomalehtien saanti tulisi varmistaa. Paperisen tiedonvälityksen varassa olevien henkilöiden näkökulmasta on myös tärkeä varmistaa, että jakelupäivät ovat selkeitä ja yleisesti tiedossa niin julkisen palvelutuotannon kuin postin saajankin osalta.

Arviomuistiossa todetaan postiyritysten määrän ja kilpailun lisääntyminen eri alueilla. Myös julkishallinto käyttää näiden yhteispalveluvelvoitteen ulkopuolella olevien toimijoiden postipalveluita vaihtelevasti ja välttämättä tietämättä, minkälaisia eroja eri toimijoiden toimintatavoissa on.

Koska yhteispalveluvelvoitteen ulkopuolisilla toimijoilla ei ole keräilyvelvoitetta tai kattavia rekisteritietoja, ei esimerkiksi väärään osoitteeseen jaetuilla lähetyksillä ole toimivia palautuskanavia, eikä tieto kirjelähetyksen mahdollisista saavuttavuusongelmista siten tavoita lähettäjätahoa. Asialla on kansantaloudellista merkitystä mm. käyttämättä mahdollisesti jäävien, postitse ilmoitettujen vastaanottoaikojen osalta. Sosiaali- ja terveysministeriö toivookin, että jatkotyössä tarkasteltaisiin keinoja ja vaihtoehtoja parantaa kirjepostin toimintalaatua esim. yhteispalveluvelvoitteen osittaisen laajentamisen tai muun mahdollisen keinon avulla.

Erityistarpeiden huomioiminen jakelussa

STM katsoo, että arvioitaessa tarvetta ottaa erityistarpeet huomioon postijakelussa, asiaa on arvioitava erityisesti postinsaajan, ei kustannusten, näkökulmasta. Yleispalveluvelvoite edellyttää, että iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden yhdenvertainen kohtelu postinjakelussa on turvattava tarvittaessa erityistoimenpitein.

Postilain jakelupaikan määrittelyä koskevaa 43 §:n 2 momenttia olisi hyvä tarkentaa siten, että Liikenne- ja viestintäviraston määräyksen sisältö kirjoitetaan suoraan pykälään. Koska määräys sisältää liikuntaesteisen ja iäkkään postinsaajan oikeuksien kannalta olennaisia asioita, niiden tulisi olla lain tasolla. Pykälään pitäisi kirjoittaa ainakin erityisjakelua koskevat säännökset postilaatikon sijainnista tai oikeudesta saada posti suoraan omaan huoneistokohtaiseen postiluukkuun,

erityisjakelun maksuttomuudesta ja siitä, että säännös koskee yleispalvelun tarjoajan ohella kaikkia postiyrityksiä.

Lisäksi laissa olisi määrättävä, että myös sanomalehdet tulisi jakaa maksutta erityisjakeluna samoin kuin postikin. Tämä vastaisi monin paikoin vallitsevaa käytäntöä.

Joka tapauksessa 43 §:n 2 momentti pitäisi kirjoittaa nykyistä selkeämmin. Pykälässä esimerkiksi mainitaan postin saajan iän lisäksi ensin terveydentilasta johtuvat erityistarpeet ja myöhemmin puhutaankin liikuntaesteisyydestä. Pykälässä olisi hyvä käyttää määrittelyä terveydentilasta tai vammasta johtuvat erityistarpeet eikä liikuntaesteisyys, koska myös esimerkiksi aivovamman saaneella, näkövammaisella, muistisairaalla tai epilepsiaa sairastavalla henkilöllä voi olla vaikeuksia hakea posti kauempana sijaitsevasta postilaatikosta.

...

Postilaki

43 § (23.11.2018/997)

Jakelu

...

Jakelupaikkaa määriteltäessä voidaan lisäksi ottaa huomioon paikalliset olosuhteet tai postin saajan iästä tai terveydentilasta johtuvat henkilökohtaiset erityistarpeet. Henkilökohtaisista erityistarpeista postin saajan liikuntaesteisyys tai vähintään 75 vuoden ikä on otettava huomioon Liikenne- ja viestintäviraston 48 §:n mukaisessa määräyksessä tarkemmin määrättyllä tavalla.

...

Liikenne- ja viestintäviraston määräys 61/2011 M 8 § koskee postinjakelua erityistilanteissa.

Määräyksen mukaan postin saajan liikuntaesteisyys tai vähintään 75 vuoden ikä on otettava huomioon postin jakelussa siten, että liikuntaesteisellä tai 75 vuotta täyttäneellä postin saajalla on pyynnöstään oikeus saada postinsa jaetuksi joko tontin rajalle ajo- tai kulkuliittymään sijoitettuun postilaatikkoon, asunnon ulko-oven välittömään läheisyyteen sijoitettuun postilaatikkoon taikka huoneistokohtaiseen postiluukkuun. Jakelun on oltava maksutonta. Velvollisuus huomioida henkilökohtaiset erityistarpeet koskee yleispalvelun tarjoajan ohella kaikkia postiyrityksiä.

STM katsoo, että erityisjakeluun oikeuttava 75 vuoden ikäraja laissa on selkeä ja helpottaa lain soveltamista käytännössä. Koska jo 75-vuotiaiden joukossa on paljon henkilöitä, joilla on vaikeuksia noutaa postinsa kauempana sijaitsevasta postilaatikosta, ikäraja ei tule nostaa.

STM näkee, että henkilöiden yksityisyyden suojan ja myös kustannustehokkuuden sekä käytännön sujuvuuden kannalta olisi hyvä, jos erityisjakelun piiriin päästäkseen ei pitäisi vaatia lääkärinlausuntoa. Lääkärinkäynti edellyttää usein taksikyntä tai avustajaa ja kuormittaisi terveydenhuoltoa erityisesti harvaan asutuilla alueilla, joissa on vaikea saada lääkäreitä. Ainakaan lääkärinlausunnon pyytäminen kahden vuoden välein ei olisi järkevää. Yleensä terveydentilasta tai vammasta johtuvat erityistarpeet, joiden vuoksi pyydetään erityisjakelua, ovat pysyviä. Se on mahdollista todeta lausunnossa.

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää harkittavaksi, että mikäli lausunto kuitenkin tarvitaan, lainsäädännössä ja siihen liittyvässä ohjeistuksessa ei määriteltäisi yksityiskohtaisesti sitä, minkä ammattiryhmän edustaja lausunnon antaisi, vaan että lääkärin sijaan kyseessä voisi olla tarkoituksenmukainen, henkilön tilanteeseen perehtynyt sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö.

Varhila Kirsi
Sosiaali- ja terveysministeriö

Sivula Sirkka
Sosiaali- ja terveysministeriö